

Gedwongen huwelijk?

Handleiding
voor dienstverleners

INSTITUUT VOOR
DE GELIJKHEID
VAN VROUWEN
EN MANNEN

réseau
mariage &
migration

.be

Gedwongen huwelijk?

Handleiding
voor dienstverleners

Inhoud

1. Doelstellingen van deze handleiding	6
2. Het gedwongen huwelijk begrijpen	6
2.1. Voorwoord	6
2.2. Het gedwongen huwelijk: hoe te herkennen?	7
2.2.1. Sociologische en wettelijke definities van het huwelijk	7
2.2.2. Wettelijke definitie van het gedwongen huwelijk	8
2.2.3. Het verschil tussen een gearrangeerd huwelijk en een gedwongen huwelijk	10
2.2.4. Wie raakt verwickeld in een gedwongen huwelijk?	12
2.2.5. Hoe vallen gedwongen huwelijken te verklaren?	15
3. Gedwongen huwelijk: aanbevelingen voor dienstverleners	17
3.1. Gedwongen huwelijk: de context begrijpen	17
3.1.1. Rechtvaardiging door de ouders	17
3.1.2. De redenen van de familie om een huwelijk op te leggen	18
3.2. Gedwongen huwelijk: het slachtoffer begrijpen	19
3.2.1. Vóór het gedwongen huwelijk	19
3.2.2. Na het gedwongen huwelijk	20
3.3. Risicofactoren: waar moet de dienstverlener op letten?	23
3.3.1. Algemeen	25
3.3.2. Onderwijssector	28
3.3.3. Medische sector	29
3.3.4. Politiesector	30

3.3.5. Administratieve sector (in het bijzonder de ambtenaren van de burgerlijke stand)	30
3.4. Hoe moet een slachtoffer worden onthaald?	32
3.4.1. Algemeen	32
3.4.2. Onderwijssector	37
3.4.3. Medische sector	39
3.4.4. Politiesector	41
3.4.5. Administratieve sector (in het bijzonder de ambtenaren van de burgerlijke stand)	42
4. Hulporganisaties	45
4.1. Een Franstalige website ter voorkoming van gedwongen huwelijken	45
4.2. Een gespecialiseerde Franstalige telefonische hulplijn	45
4.3. Enkele Nederlandstalige voorzieningen	46
4.4. Enkele Franstalige voorzieningen	52
5. Bibliografische referenties	58
6. Bijlagen	60
6.1. De nietigverklaring van een huwelijk in België	60
6.2. Verklaring op eer die moet worden ingevuld in geval van een onvermijdelijk vertrek naar het buitenland	62
6.3. Prevalentie van huwelijken op vroege leeftijd in de wereld	64

Doelstellingen van deze handleiding

Gedwongen huwelijken zijn een uiterst complexe problematiek. Voor eerstelijnsdienstverleners - politieagenten, ambtenaren van de burgerlijke stand, magistraten, dokters, leerkrachten en sociaal assistenten - is het absoluut niet gemakkelijk om enerzijds uit te maken of ze met een gedwongen huwelijk te maken hebben en anderzijds de slachtoffers te begeleiden wanneer het duidelijk is dat het om een gedwongen huwelijk gaat.

Het doel van deze handleiding is dan ook tweeledig: ervoor zorgen dat dienstverleners potentiële of daadwerkelijke slachtoffers van een gedwongen huwelijk beter leren herkennen en daarnaast een aantal pistes voorstellen om die slachtoffers te begeleiden.

Het gedwongen huwelijk begrijpen

2.1. Voorwoord

Witte jurk, verloving, oprecht en hartstochtelijk uitspreken van beloften... Het romantische huwelijk zoals we dat in onze samenleving kennen, is een sociale constructie die we zowel in de tijd als in de ruimte kunnen situeren. Het eerste verschijnen van het romantische huwelijk in de westerse wereld situeren sociologen in de 19de eeuw, maar het wordt pas aan het eind van de Tweede Wereldoorlog het overheersende model (Kaufman, 2012).

Voordien was het gearrangeerde huwelijk de norm. Het was in de eerste plaats een strategisch en/of economisch

instrument ten voordele van de familie. Deze norm is in heel wat regio's van de wereld nog gebruikelijk (Gavron, 1996; Le Bail, 2011). Ook in bepaalde sociale groepen in West-Europa is dat nog het geval.

2.2. Het gedwongen huwelijk: hoe te herkennen?

2.2.1. Sociologische en wettelijke definities van het huwelijk

Sociologisch kan het huwelijk worden gedefinieerd als “een sociale instelling die de oprichting van de gezinseenheid organiseert en reglementeert. Naast de verbintenis van echtgenoten kan het huwelijk nog tal van andere functies vervullen: sociale (verbintenissen tussen verschillende families en groepen) en economische (uitwisseling van goederen tussen groepen, enz.)” (Echaudemaison, 2004, pp. 201-202). Vanuit dat oogpunt is een huwelijk niet uitsluitend de verbintenis tussen twee mensen maar ook die tussen twee groepen, met alle uitdagingen die daarin besloten liggen.

Het huwelijk zoals het in het Westen wordt bekeken verwijst zowel naar liefde als naar keuze. Sociologen zien echter een universele trend bij de keuze van een huwelijkspartner: endogamie. Individuen hebben immers onbewust de neiging om te huwen met iemand van hun eigen groep, ongeacht of dit op sociaal, cultureel of religieus niveau is, zelfs in de zogenaamde ‘liefdeshuwelijken’ is dit het geval.

In België kan het huwelijk wettelijk worden gedefinieerd als de erkende verbintenis tussen twee individuen. Opdat die verbintenis geldig zou zijn, moet aan een aantal voorwaarden voldaan zijn:

1. Beide partners moeten vrijwillig toestemmen in het huwelijk;
2. Beide partners moeten meerderjarig zijn;
3. Er mag geen verwantschap zijn tussen de partners;
4. Bigamieverbod.

Zo is voor de wet alleen een verbintenis tussen twee meerderjarige personen die vrijwillig toestemmen, ongehuwd zijn en niet met elkaar verwant zijn, een rechtsgeldig huwelijk. In België bestaat voor de wet alleen het burgerlijk huwelijk; religieuze of traditionele ceremonies kunnen dit niet vervangen en moeten verplicht plaatsvinden na het burgerlijk huwelijk.

2.2.2. Wettelijke definitie van het gedwongen huwelijk

Het gedwongen huwelijk wordt gedefinieerd als een **“verbintenis gesloten zonder de vrije toestemming van minstens één van de partners of indien de toestemming van minstens één van de partners werd gegeven onder dwang, bedreiging of geweld”**. Conform artikel 146 en 146ter van het Burgerlijk Wetboek¹ is het gedwongen huwelijk niet wettig wanneer het in strijd is met één van de vier verplichte voorwaarden voor het huwelijk, nl. de vrije toestemming van beide partners, dit is niet de minste van de vier voorwaarden.

¹ Belgisch Burgerlijk Wetboek:

Art. 146 - Er is geen huwelijk wanneer er geen toestemming is.

Artikel 146ter - Er is evenmin een huwelijk wanneer het wordt aangegaan zonder vrije toestemming van beide echtgenoten of de toestemming van minstens een van de echtgenoten werd gegeven onder geweld of bedreiging.

In België zijn zowel het gedwongen huwelijk als de poging om een ander te dwingen tot een huwelijk strafbaar: artikel 391sexies bepaalt dat het gedwongen huwelijk wordt bestraft met een gevangenisstraf die tot vijf jaar kan oplopen (tegenover een gevangenisstraf die tot drie jaar kan gaan voor een poging) en met een geldboete van maximaal € 5000 (tegenover € 2500 voor een poging)².

Een gedwongen huwelijk kan worden ontbonden omdat het in strijd is met verschillende wetsartikelen³. Het verzoek tot ontbinding kan zowel door elk van de partners als door het Openbaar Ministerie worden ingediend, of ook door iedereen die er belang bij kan hebben. Omdat de bewijslast bij het slachtoffer⁴ berust, blijft de nietigverklaring van het huwelijk een omslachtige procedure die voor het slachtoffer vaak psychologisch zwaar om dragen is. Daarom verkiezen dienstverleners om vooraf op te treden en een huwelijksluiting te vermijden. Het slachtoffer kan op elk ogenblik de ambtenaar van de burgerlijke stand op de hoogte brengen van de situatie - ook op de dag van het huwelijk - zodat deze de plechtigheid kan annuleren. Die laatste kan immers het huwelijk uitstellen wanneer hij of zij ervan op de hoogte wordt gebracht dat één van de voorwaarden voor een huwelijksluiting niet wordt nageleefd. Wanneer de ambtenaar zelf vermoedens heeft, moet hij of zij het initiatief nemen om het huwelijk niet te laten doorgaan.

² Belgisch Strafwetboek:

Art. 391sexies - Hij die iemand door geweld of bedreiging dwingt een huwelijk aan te gaan, wordt gestraft met gevangenisstraf van drie maanden tot vijf jaar en met geldboete van tweehonderd vijftig euro tot vijfduizend euro.

De poging wordt gestraft met gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en met geldboete van honderdvijfentwintig euro tot tweeduizend vijfhonderd euro.

³ Zie de bijlagen voor de volledige tekst van de artikelen.

⁴ Sommige feiten van na de huwelijksluiting kunnen voor een rechtbank elementen zijn die bewijzen dat één van de partners niet oprecht was: onverschilligheid na het huwelijk, afwezigheid van familieleden op de dag van het huwelijk, niet bijdragen in de lasten van het samenleven, herhaald opsturen van grote sommen geld naar het land van herkomst, afwezigheid van een intieme relatie, het bestaan van nog erg nauwe banden met een ex-echtgenoot (echtgenote) die in het land is gebleven, het bestaan van buitenechtelijke relaties, te vaak afwezig zijn uit de echtelijke woning, bedreigingen, belaging, vernederingen, geweld,...

2.2.3. Het verschil tussen een gearrangeerd huwelijk en een gedwongen huwelijk

Het gearrangeerde huwelijk is een verbintenis waarbij een derde - meestal de ouders - de partijen voorstelt om te trouwen met de persoon die hen werd voorgesteld maar waarbij de partijen vrij kunnen kiezen. Vanaf de dag dat de toekomstige echtgenoten elkaar ontmoeten tot de huwelijksdag blijft weigeren dus mogelijk. Omdat een gearrangeerd huwelijk de vrije toestemming van de partners inhoudt, stelt dit dus geen problemen.

Het gedwongen huwelijk moet daarentegen als familiaal geweld worden beschouwd. Dit komt omdat dit soort huwelijk tegen de wil van een van beide partners onder dwang, onder druk of zelfs onder bedreiging of met gebruik van geweld wordt opgelegd.

Bij een gearrangeerd huwelijk kunnen er verschillende gradaties van dwang zijn. Zo zijn er bepaalde situaties waarin sprake is van een 'erg' gearrangeerd huwelijk, waarbij de toekomstige echtgenoten een vage vorm van druk ervaren vanwege de familie en/of gemeenschap en uiteindelijk schoorvoetend hun toestemming geven zonder dat ze vinden dat ze werden gedwongen.

De vrije en geïnformeerde toestemming⁵ is bijgevolg het criterium om een niet-problematisch gearrangeerd huwelijk te onderscheiden van een problematisch 'erg gearrangeerd' huwelijk of een gedwongen huwelijk dat bij wet strafbaar is. Voor dienstverleners is het een uitdaging om te bepalen of toekomstige echtgenoten al dan niet

⁵ De vrije en geïnformeerde toestemming verwijst naar twee begrippen: de vrijheid van keuze en het vooraf op de hoogte zijn van alle gegevens die nodig zijn om een beslissing te nemen. Met andere woorden, vrije en geïnformeerde toestemming is toestemming die wordt gegeven zonder enige dwang en met volledige kennis van zaken.

vrij toestemmen in de verbintenis. Dit blijft erg delicaat omdat alleen die laatsten weten of ze al dan niet vrij hun toestemming hebben gegeven.

- Indien families hun toevlucht moeten nemen tot geweld of andere vormen van bedreiging of dwang om iemand ertoe te brengen om te huwen, geeft die persoon niet vrij toestemming en moet de situatie dus worden beschouwd als een gedwongen huwelijk.
- Indien een persoon de capaciteiten niet heeft om vrij en geïnformeerd voor zichzelf te beslissen (mentale handicap, grote psychologische kwetsbaarheid, extreme afhankelijkheid), moet elk huwelijk potentieel worden beschouwd als gedwongen, ongeacht of er al dan niet sprake is van geweld.

2.2.4. Wie raakt verwickeld in een gedwongen huwelijk?

Komen gedwongen huwelijken vaak voor?

Omwille van een bijzonder lage registreerbaarheid, is er net als bij bepaalde ‘taboe-problematieken’ zoals pedofilie of verkrachting, ook bij gedwongen huwelijken sprake van een ‘dark number’. Er zijn tal van redenen (angst, schaamte, gemengde gevoelens, trouw aan de familie,...) waarom slachtoffers maar zelden de feiten aan de overheid of aan organisaties melden. Om die reden maken Belgische studies die de prevalentie van het verschijnsel proberen te meten gewag van extreem lage officiële cijfers (Bensaid en Réa, 2013). Toch laten een aantal organisaties op het terrein⁶ weten dat ze relatief vaak met situaties van gedwongen huwelijken geconfronteerd worden. Ze behandelen ongeveer 20 tot 30 situaties per jaar.

Ook andere Europese landen hebben geen cijfers over het voorkomen van gedwongen huwelijken op hun grondgebied. Ze beschikken hoogstens over ramingen. Zo schat een exploratieve studie die in 2006 in Zwitserland werd gepubliceerd het aantal gedwongen huwelijken op Zwitsers grondgebied op meer dan 17.000: “volgens de cijfers voor 2001 van het Zwitserse Bonds bureau voor de Statistiek telt Zwitserland 2138 instellingen voor maatschappelijk welzijn. Met een gemiddelde van 8 gevallen per instelling - zoals in die enquête vastgesteld - zou het in Zwitserland om minstens 17.104 gevallen gaan” (Rivier en Tissot, 2006). In Frankrijk zijn de schattingen nog hoger: “volgens de convergerende cijfers die werden ingezameld door de organisaties die werden bevraagd door de HCI [Haut Conseil à l’Intégration], zouden in Frankrijk meer dan 70.000 adolescenten verwickeld zijn in een gedwongen huwelijk” (HCI, 2003, p.18).

⁶ Hieronder meer bepaald het Réseau Mariage et Migration (Brussel) en de Service des droits des jeunes (Luik).

In 2013 behandelde de 'Forced Marriage Unit' in Groot-Brittannië - het Europese land dat het meest actief strijdt tegen gedwongen huwelijken - 1302 situaties. Dit cijfer heeft enkel betrekking op de gevallen die door deze overheidsinstelling werden gemeld en behandeld. Het cijfer omvat dus niet alle gedwongen huwelijken die in 2103 op Brits grondgebied plaatsvonden.

Vinden gearrangeerde en gedwongen huwelijken plaats binnen specifieke bevolkingsgroepen in België?

Een recente studie (Bensaid et Réa, 2013)⁷ meldt dat in Brussel gearrangeerde huwelijken plaatsvinden binnen twee soorten bevolkingsgroepen: gemeenschappen met een allochtone achtergrond enerzijds en de hoge burgerij anderzijds. De redenen voor dergelijke huwelijken zijn echter voor elk van die groepen verschillend. Terwijl de eerste groep met dit soort verbintenissen naar het behoud van zijn culturele identiteit streeft, wil de tweede groep eerder zijn sociale stand behouden.

De praktijk van de gedwongen huwelijken komt niet alleen voor in specifieke gemeenschappen maar komt voor in tal van regio's verspreid over de wereld: Latijns-Amerika, Oost- en Zuid-Azië, Noord-, Sub-Sahara- en Oost-Afrika, het Midden-Oosten en Oost-Europa. In West-Europa is de praktijk terug te vinden bij de gegoede burgerij en de aristocratie en ook bij migrantengemeenschappen. In België beschikken we niet over precieze cijfers over nationaliteiten met een hoger risico op gedwongen huwelijken.

7 Zie ook volgende studies: Zemni S., Casier M., Peene N., 2006. & Descheemaker L., Heyse P., Wets J., Clycq N., Timmerman C., 2009.

Wanneer personen zich melden raden hulpverleners aan om aandacht te hebben voor de mate waarin gedwongen huwelijken voorkomen in hun land van herkomst. Wanneer de problematiek veel voorkomt in een bepaald land kan dat als een bijkomende risicofactor⁸ beschouwd worden.

Bestaat er een typisch profiel voor slachtoffers van een gedwongen huwelijk?

Gespecialiseerde diensten en organisaties zijn het erover eens dat het gedwongen huwelijk een vorm van geweld tegen vrouwen is omdat in veruit de meeste gevallen jonge meisjes en vrouwen tussen 16 en 25 jaar hierbij betrokken zijn (Forced Marriage Unit, 2014). Er bestaat echter geen typeprofiel van slachtoffers van een gedwongen huwelijk: sommigen zijn minderjarig, anderen niet; sommigen hebben een handicap, anderen niet; voor sommigen is het een eerste bruiloft, anderen worden gedwongen om te hertrouwen; sommigen moeten trouwen om een belofte na te komen die door hun familie werd gedaan of als gevolg van gedrag van de jongere dat als ongepast wordt beschouwd, ... De auteurs (Garcia et al., 2004) benadrukken dat het absoluut noodzakelijk is om de stereotypen over slachtoffers van gedwongen huwelijken te ontcrachten. Zo gaat het bij dit soort huwelijken niet alleen om meisjes - ook heel wat jongens worden gedwongen tot een huwelijk zonder dat ze daarin hebben toegestemd - of over een bepaalde bevolkingsgroep. Gedwongen huwelijken kunnen in verschillende groepen van buitenlandse herkomst voorkomen (Oost- en Zuid-Azië, Noord-, Sub-Sahara- en Oost-Afrika en het Midden-Oosten).

⁸ Zie de kaart met de prevalentie van huwelijken op vroege leeftijd in de wereld in deel 6.3.

- Er bestaat geen typeprofiel van het slachtoffer van een gedwongen huwelijk, elke situatie moet afzonderlijk worden beoordeeld.
- Meisjes lopen wel een groter risico dan jongens.
- In België hebben geplande gedwongen huwelijken in hoofdzaak betrekking op jongeren die binnenkort meerderjarig worden en gedwongen huwelijken treffen vooral heel jonge volwassenen (de huwelijksleeftijd is volgens de wet immers vastgelegd op 18 jaar).

2.2.5. Hoe vallen gedwongen huwelijken te verklaren?

Het verschijnsel is erg complex en de oorzaken zijn multifactorieel.

Wanneer het gedwongen huwelijk plaatsvindt in adellijke milieus, is het bedoeld om de sociale stand en privileges te behouden en dat a fortiori in een wereld waarin de adel niet langer de officiële erkenning geniet die het vroeger had. Voor het overleven van de groep moeten jonge erfgenamen - goedschiks of kwaadschiks - trouwen met personen uit hetzelfde milieu.

In migrantengezinnen zou de generatiekloof binnen het gezin, waarbij elke generatie andere waarden aanhangt, een factor kunnen zijn (Santelli en Collet, 2008). Het conflict dat hieruit voortvloeit zou nu net tot de praktijk van gedwongen huwelijken kunnen bijdragen. In het kader van een gearrangeerd huwelijk is er sprake van ouderlijke controle. Ouders die de migratie hebben meegemaakt en ontrouw aan hun oorspronkelijke cultuur veroordelen,

gaan de controle op hun kinderen opvoeren, zeker wanneer ze merken dat deze zich tegen de cultuur van oorsprong keren. Dat kan er uiteindelijk toe leiden dat ouders eenzijdig en met geweld een huwelijk opleggen om de trouw van de familie aan de eigen cultuur te bevestigen. Bensaid baseert zich op verschillende auteurs die het onderwerp hebben bestudeerd. Hij legt uit dat “het gevaarlijk zou zijn om het gedwongen huwelijk te beschouwen als een cultureel misdrijf [...]. Het is dus uitsluitend op het vlak van geweld dat de vraag van gedwongen huwelijken moet worden gesteld. Bijgevolg moet men ‘gedwongen huwelijken’ loskoppelen van de specifieke culturele bagage die migrantengroepen met zich meedragen” (Bensaid, 2013, p.10). Met andere woorden, het gedwongen huwelijk is geen praktijk die typisch is voor een bepaalde cultuur maar heeft verschillende factoren als oorzaak, zoals o.a. het zoeken naar een juiste identiteit die ten gevolge van migratie is ontstaan. Migratie brengt immers vaak de modellen en idealen rond huwelijk en familie aan het wankelen. In die context is het huwelijk van de kinderen uitermate belangrijk: het staat symbool voor de ideeën van de familie over identiteitsoverdracht en over de cultuur van herkomst. Overigens koesteren sommige migranten nog steeds de hoop om terug te keren naar hun thuisland en een huwelijk dat ingaat tegen de waarden van de groep kan die hoop doen afnemen of zelfs helemaal de bodem inslaan. Controle hebben over het huwelijk van de kinderen kan bijgevolg een strategie zijn om de trouw aan de eigen cultuur te bevestigen en de plannen om terug te keren naar het land van herkomst overeind te houden.

Gedwongen huwelijk: aanbevelingen voor dienstverleners⁹

3.1. Gedwongen huwelijk: de context begrijpen

3.1.1. Rechtvaardiging door de ouders

Families die hun jongeren dwingen om te huwen, halen vaak verschillende redenen aan om dit gedrag te rechtvaardigen: ze doen dit om hun kinderen te beschermen, om sterkere families te vormen of om hun culturele en religieuze tradities te bewaren. Heel wat families die gebruik maken van gedwongen huwelijken zijn er inderdaad van overtuigd dat ze de culturele tradities van hun geboorteland of de voorschriften van hun godsdienst naleven.

- In werkelijkheid zijn in heel wat landen van herkomst van families die gedwongen huwelijken afsluiten de huwelijksgewoonten en -waarden geëvolueerd en hebben sommige landen die praktijk zelfs bij wet verboden.
- Iemand dwingen om te trouwen wordt veroordeeld door alle religies: de werkelijke toestemming van de echtgenoten is voor alle religies een voorwaarde om te kunnen huwen.

⁹ Dit deel is geïnspireerd op een instrument dat werd ontwikkeld in het Verenigd Koninkrijk door de 'Forced Marriage Unit' met als titel 'Multi-Agency practice guidelines: handling cases of Forced Marriage' (versie van 2014).

3.1.2. De redenen van de familie om een huwelijk op te leggen

Terreinwerkers hebben vastgesteld onder welke omstandigheden een gedwongen huwelijk kan ontstaan:

- Controleren van het lichaam en de seksualiteit van jongeren die worden beschouwd als vroegrijp, en dan in het bijzonder van jonge meisjes.
- Verhinderen van seksueel gedrag dat de familie als ongepast beschouwt, zoals homoseksualiteit, biseksualiteit of transgender zijn.
- Controleren van gedrag dat de familie als ongepast beschouwt, zoals alcohol- of druggebruik, criminaliteit, zittenblijven op school of ook wel make-up gebruiken of zich westers kleden.
- Verhinderen van liefdesrelaties die de familie als ongepast beschouwt, zoals gemengde relaties of elke relatie met personen afkomstig uit andere etnische, culturele of religieuze bevolkingsgroepen.
- Beschermen van de familie-eer, en dat tegen elke prijs.
- Zich voegen naar de druk van peers, familieleden of de gemeenschap.
- De banden tussen families proberen te bestendigen.
- Een financiële transactie (ofwel geldelijk voordeel voor de familie, ofwel de terugbetaling van een werkelijke of symbolische schuld).
- Zich ervan verzekeren dat gronden, eigendommen en rijkdom binnen eenzelfde familie blijven.
- Respecteren wat de familie beschouwt als haar culturele idealen.
- Respecteren wat de familie beschouwt als haar religieuze idealen.
- Zich ervan verzekeren dat een jongere met bijzondere behoeften (handicap, ziekte, ...) zorg en aandacht zal krijgen wanneer de ouders die rol niet langer zullen kunnen vervullen.

- Familieleden helpen om een verblijfsvergunning en/of de nationaliteit van het gastland te krijgen.
- Beloften nakomen die de familie in het verleden heeft gedaan en de symbolische positie van de ouders in de familie en/of gemeenschap verstevigen.

- Het is belangrijk om de specifieke redenen te begrijpen waarom ouders hun kind willen dwingen tot een huwelijk. Niet om hun daad te rechtvaardigen, maar om de situatie beter te begrijpen en op een meer gepaste manier te kunnen tussenkomen.

3.2. Gedwongen huwelijk: het slachtoffer begrijpen

Vooraleer dieper in te gaan op de begeleiding van de slachtoffers, moeten hulpverleners weten wat hen te wachten staat:

3.2.1. Vóór het gedwongen huwelijk

- Een van de grootste problemen voor de slachtoffers van een gedwongen huwelijk is isolement. Vaak hebben ze immers het gevoel dat ze er met hun probleem alleen voor staan. Ze zijn ervan overtuigd dat ze niemand in vertrouwen kunnen nemen omdat ze vrezen dat hun familie op de hoogte zal worden gebracht van wat zij in vertrouwen hebben verteld. Dat gevoel van isolement kan nog groter zijn wanneer het slachtoffer geen van de landstalen spreekt.

- Jonge meisjes worden vaak net voor ze meerderjarig worden van school gehaald, wat de nodige gevolgen heeft voor hun opleiding, hun persoonlijke ontplooiing, hun streven naar een zekere onafhankelijkheid en hun kritische ingesteldheid. Een deel van de jonge meisjes die worden bedreigd met een gedwongen huwelijk voelt zich niet bij machte om in te gaan tegen de wil van hun ouders of familieleden. Dat geldt nog meer wanneer het slachtoffer specifieke behoeften heeft ten gevolge van ziekte of handicap en van de zorg van familie afhankelijk is.
- Ook al zijn ze er innerlijk van overtuigd dat ze niet willen trouwen, toch wekt dit bij de slachtoffers gemengde gevoelens op. Ze voelen net als iedereen liefde en loyaliteit voor hun naaste. Maar het meest van al zijn ze bang om hun familie en vriend(inn)en te verliezen en/of te worden uitgesloten van de gemeenschap.
- Zelfs al zijn de slachtoffers vastbesloten om het huwelijk niet te aanvaarden, toch zijn ze, uit angst voor vergeldingsmaatregelen van hun familie of gemeenschap, bang om voor hun keuze op te komen.
- Ook al zijn ze fel gekant tegen het gedwongen huwelijk, het vooruitzicht om zonder geld te vallen of alleen en zonder bestaansmiddelen te moeten leven, vormt een rem voor de slachtoffers.

3.2.2. Na het gedwongen huwelijk

- Het slachtoffer van een gedwongen huwelijk zal in de loop van het huwelijk herhaald worden verkracht wat ernstige gevolgen heeft voor de lichamelijke, seksuele en geestelijke gezondheid (gynaecologische problemen, eetstoornissen, zichzelf vies en beschaamd voelen, aantasting van het zelfvertrouwen, afkeer van zichzelf, depressie, obsessieve-compulsieve stoornis, zelfverminking, zelfmoordgedachten,...).
- Die verkrachtingen kunnen tot ongewenste zwangerschappen leiden, wat voor slachtoffers een zeer traumatiserende ervaring kan zijn.

- Slachtoffers van een gedwongen huwelijk ondergaan vaak partnergeweld, zowel seksueel, fysiek als psychologisch. In sommige gevallen gebeurt het zelfs dat ze worden uitgebuit door de schoonfamilie en gedwongen worden om het huishouden te doen voor het hele gezin.
- Sommige slachtoffers worden door de familie en gemeenschap bij alles wat ze doen in de gaten gehouden en ze mogen het huis alleen verlaten wanneer ze door een familielid worden vergezeld.
- In sommige families is het de gewoonte om slachtoffers voor een langere of minder lange periode naar het land van herkomst terug te sturen. Zo isoleren ze het slachtoffer en verhinderen ze dat het hulp zoekt. Op die manier sporen ze het slachtoffer ook aan om het huwelijk als enige mogelijke keuze te aanvaarden.
- Omdat ze niet mochten studeren, zijn slachtoffers vaak werkloos en bijgevolg op financieel vlak volledig afhankelijk van hun familie. Wanneer de familie hen de toelating geeft om te werken, blijft hun loopbaankeuze erg beperkt en worden hun beroepsactiviteiten van nabij gevolgd. Niet zelden is er in die situatie sprake van economisch geweld omdat de partner of de familie beslag legt op de inkomsten van het slachtoffer.
- Eens gehuwd denken slachtoffers - zowel vrouwen als mannen - dat vluchten de enige mogelijke uitweg is. Vooral voor diegenen die geen of weinig ervaring hebben met het leven buiten de familiekring, is dit vooruitzicht bijzonder beangstigend. Indien ze ouder zijn, betekent deze vlucht ook vaak het verlies van hun kind(eren). Voor personen die voor hun verblijfsvergunning afhankelijk zijn van gezinshereniging, is vluchten nog meer beangstigend. Ze belanden hierdoor in de illegaliteit en worden extreem kwetsbaar.
- Wanneer ze toch beslissen om de echtelijke woning te verlaten, kan het gebrek aan sociale ondersteuning slachtoffers - in het bijzonder vrouwen - nog meer isoleren en ertoe leiden dat ze naar huis terugkeren en dit met alle gevolgen van dien. Want het verlaten van de familie (of zelfs het melden van de feiten bij een organisatie of, erger nog, een klacht bij de politie indienen) zal door de groep als een echte aantasting van de

eer van de familie worden beschouwd. Dit kan tot een of andere vorm van sociale verbanning en/of geweld leiden.

- Slachtoffers die vertrokken zijn en niet terugkeren leven in angst voor hun familie en die zal, geholpen door de gemeenschap, vaak een indrukwekkend arsenaal aan middelen inzetten om het slachtoffer te vinden en te laten terugkeren. Het gebeurt zelfs dat de familie de verdwijning aangeeft bij de politie of probeert om tussenpersonen op school of hulpverleners bij sociale of medische diensten te mobiliseren. Indien de familie erin slaagt om het slachtoffer terug te vinden, kan dit voor het slachtoffer een reëel gevaar inhouden: het door de familie toegebrachte geweld kan in hevigheid toenemen met in het meest extreme geval zelfs gevaar voor een zogeheten eermisdrijf.
- Sommige studies tonen aan dat risicogedrag, zelfverminking en zelfmoord opvallend vaker voorkomen bij vrouwen met een gebrek aan controle over hun leven en bij vrouwen die onderworpen zijn aan een buitensporig toezicht. Hetzelfde verhoogde risico vertonen vrouwen die zwaar gebukt gaan onder de verwachtingen die samenhangen met de traditionele vrouwenrollen en bij hen die zich grote zorgen maken over hun huwelijksituatie (Husain et al, 2006).
- Kinderen die uit een gedwongen huwelijk geboren worden dragen hiervan ook de gevolgen. Net als alle kinderen die zijn blootgesteld aan geweld, lopen ze het risico te leren dat geweld een aanvaardbare manier is om te krijgen wat je wil en dat het natuurlijk is om je toevlucht te zoeken tot geweld wanneer je kwaad bent. Bovendien kan leven in een gewelddadig en stresserend klimaat ertoe leiden dat kinderen getraumatiseerd raken. Hun behoeften, waaronder vooral de behoefte aan veiligheid, worden niet ingevuld. Men stelt vast dat deze kinderen een grote ontwikkelingsachterstand kunnen oplopen (met inbegrip van leerachterstand) en

op volwassen leeftijd tekenen van depressie, symptomen van posttraumatische stress en een bijzonder lage zelfwaardering¹⁰ kunnen vertonen.

3.3. Risicofactoren: waar moet de dienstverlener op letten?

“Het is nu of nooit!”

- Volgens diensten gespecialiseerd in het werken met slachtoffers van gedwongen huwelijken, heeft de hulpverlener slechts één kans om een slachtoffer te helpen. Slachtoffers hebben immers gemengde gevoelens over een aangifte en zijn bang dat de situatie escaleert wanneer de familie zou vernemen dat ze hulp hebben gezocht.
- De hulpverlener moet de nodige tijd uittrekken om met het slachtoffer te praten en om de situatie grondig te onderzoeken. In sommige gevallen kan dat van levensbelang zijn.
- Men dient er dus voor te zorgen dat een potentieel slachtoffer de dienstverlener pas verlaat nadat het slachtoffer:
 1. de juiste informatie heeft gekregen (wettelijk kader, mogelijkheden om hulp te krijgen,...).
 2. heeft nagedacht over de middelen waarover zij of hij beschikt (sociaal netwerk, financiële middelen, mogelijke plaatsen om te verblijven,...).
 3. heeft gehoord hoe de dienstverlener het gevaar van de situatie heeft ingeschat en, indien nodig, een scenario uit het hoofd heeft geleerd om zichzelf te beschermen (een code om discreet het gevaar te melden aan een derde die dan kan optreden in naam van het slachtoffer en alle nodige stappen kan zetten om haar of hem te beschermen).
 4. een overzicht heeft gemaakt van alle opties en hun mogelijke gevolgen:

¹⁰ Zie de publicatie 'Un enfant exposé aux violences conjugales est un enfant maltraité' van de Direction de l'Égalité des Chances du Ministère de la Fédération Wallonie-Bruxelles, 2013.

HET HUWELIJK WEIGEREN EN HET HUIS VERLATEN			
+	<ul style="list-style-type: none"> • Ontsnappen aan een gedwongen huwelijk • Zelf beslissen over het eigen leven • ... 	-	<ul style="list-style-type: none"> • De familiebanden verbreken • Risico op vergelding, angst •
HET HUWELIJK WEIGEREN EN THUIS BLIJVEN			
+	<ul style="list-style-type: none"> • De familiebanden behouden • ... 	-	<ul style="list-style-type: none"> • Ontstaan of toenemen van geweld • Gevaar voor opsluiting en extreme strategieën van de familie om het huwelijk op te leggen • ...
HET HUWELIJK AANVAARDEN			
+	<ul style="list-style-type: none"> • De familiebanden behouden • ... 	-	<ul style="list-style-type: none"> • Verkrachtingen, ongewenste zwangerschappen • Heel waarschijnlijk geweld • Geen of weinig controle over het eigen leven • Het duurt langer om het huwelijk a posteriori ongedaan te maken • ...

5. in het bezit is van de namen van hulporganisaties die het slachtoffer kan mobiliseren indien de situatie escaleert of indien zij of hij een beslissing neemt.

3.3.1. Algemeen

Situaties met hoog risico

Studies tonen aan dat bepaalde situaties het risico op een gedwongen huwelijk verhogen:

- de dood van een van beide ouders zet de overblijvende ouder of de familie er vaak toe aan om dringende maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat alle kinderen getrouwd zijn;
- de komst van een schoonmoeder of schoonvader in de familie kan de dingen overhaasten en de familie ertoe aanzetten een gedwongen huwelijk te sluiten;
- een weigering van de oudste (in het bijzonder wanneer dit een meisje is) om te trouwen, kan ertoe leiden dat de jongere meisjes worden uitgehuwelijkt om de eer van de familie te redden en/of om een in het verleden gedane belofte om te huwen na te komen;
- het aan het licht komen van een situatie van seksueel misbruik verhoogt het risico op een gedwongen huwelijk voor het slachtoffer. In de ogen van de familie zal een huwelijk immers enerzijds de schande voor de familie vermijden en de eer van de familie herstellen en, anderzijds een einde maken aan het misbruik; de seksuele geaardheid van een jongere kan ook een belangrijke risicofactor vormen: wanneer iemand homoseksueel, biseksueel of transgender is, kunnen de ouders die persoon dwingen tot een huwelijk om zo de schijn hoog te houden. Bovendien denken sommige ouders dat een huwelijk met iemand van het andere geslacht hun kind zal 'afhelpen' van wat zij beschouwen als abnormaal seksueel gedrag.

De pistes die moeten worden onderzocht

Een dienstverlener, actief in eender welke sector, moet naar de familiegeschiedenis en het beroepsleven van een mogelijk slachtoffer van een gedwongen huwelijk vragen. De dienstverlener moet ook naar haar of zijn gevoelens peilen.

Familiegeschiedenis van het potentiële slachtoffer

- Is er van de broers of zussen iemand die een gedwongen huwelijk heeft moeten sluiten?
- Is een broer of zus onlangs getrouwd?
- Komt zelfverminking of zelfmoord voor bij broers of zussen?
- Is een van de ouders onlangs overleden?
- Is er sprake van conflicten en geweld binnen het gezin?
- Ontbreekt er communicatie binnen het gezin?
- Is er gedurende één of meer perioden iemand uit het gezin weggelopen?
- Heeft men het slachtoffer bedreigd om haar of hem naar het land van herkomst van de ouders terug te sturen?
- Leggen de ouders onredelijke beperkingen of verboden op?
- Zijn de contacten met het land van herkomst toegenomen?
- Zijn de reizen naar het land van herkomst toegenomen?

Beroepsleven van het potentiële slachtoffer

- Heeft zij of hij het recht om te werken?
- Heeft zij of hij het gevoel minder efficiënt te zijn in het beroepsleven?
- Is zij of hij regelmatig afwezig van het werk?
- Kan zij of hij zich flexibel opstellen ten opzichte van de werkuren?
- Is zij of hij vrij om voor het werk in het buitenland te verblijven of om 's avonds te werken?
- Worden de inkomsten gecontroleerd of door een familielid in beslag genomen?
- Wordt zij of hij systematisch door een familielid begeleid op weg van thuis naar het werk?

Gevoelens van het potentiële slachtoffer

- Heeft het slachtoffer een sterk schaamte- of schuldgevoel?
- Worstelt het slachtoffer met een loyaliteitsconflict binnen de familie?
- Heeft het slachtoffer het gevoel dat haar of zijn sociale banden geleidelijk verminderen?
- Voelt het slachtoffer zich alleen en geïsoleerd?

3.3.2. Onderwijssector

Omdat ze elke dag met jongeren in contact komen, zijn leerkrachten en onderwijsmedewerkers goed geplaatst om een gedwongen huwelijk op te sporen. Ze kunnen best aandachtig zijn wanneer:

- De jongere herhaaldelijk afwezig is.
- De ouders vragen om een vakantieperiode te verlengen.
- De jongere laattijdig terugkeert na een verblijf in het land van herkomst.
- De jongere bang wordt wanneer de schoolvakantie nadert.
- De jongere op school in de gaten wordt gehouden door broers, zussen, neven of nichten.
- De jongere in de gaten wordt gehouden op weg van en naar school.
- Er een verandering is in de manier waarop de jongere zich kleedt.
- De schoolresultaten slechter worden, de betrokkenheid of stiptheid vermindert en bij elke plotse verandering in het gedrag.
- De jongere de school verlaat.
- Het aan de jongere verboden wordt om deel te nemen aan buitenschoolse activiteiten.
- De jongere minder of helemaal geen vrijheid heeft na de lessen.
- De jongere het verbod krijgt om na het secundair onderwijs haar of zijn studies voort te zetten.
- Plots de verloving van de jongere wordt aangekondigd.

3.3.3. Medische sector

Gezondheidswerkers bekleden een strategische plaats in het opsporen van gedwongen huwelijken. Zij kunnen immers eisen om het potentiële slachtoffer alleen te spreken zonder hierbij de argwaan van de familie te wekken.

Wanneer ze met deze persoon alleen zijn, moeten ze oplettend zijn wanneer:

- De familie de persoon absoluut wil vergezellen.
- Op dat ogenblik of voordien een attest van maagdelijkheid werd gevraagd.
- De persoon tekenen van zelfverminking vertoont of zelfmoordpogingen onderneemt.
- Er sprake is van eetstoornissen.
- De persoon symptomen van een depressie vertoont en een sterk gevoel van eenzaamheid verwoordt.
- De persoon dwangmatig medicijnen inneemt.
- De persoon risicogedrag vertoont (druggebruik,...).
- Er sprake is van een ongewenste zwangerschap.
- Er gevraagd wordt om een abortus of indien er vroeger in het geheim een abortus is gebeurd.
- Er sprake is van verminking van de vrouwelijke geslachtsorganen.

3.3.4. Politiesector

Politieagenten moeten oplettend zijn wanneer:

- Aangifte wordt gedaan van het verdwijnen van de persoon of van een van haar of zijn broers of zussen.
- Aangifte wordt gedaan van intrafamiliaal geweld, druk van de familie of van elk soort conflict binnen de familie.
- Aangifte wordt gedaan van diverse bedreigingen tegenover het potentiële slachtoffer (doodsbedreigingen, bedreiging met geweld waaronder aanvallen met zuur, onder dwang terugsturen naar het land,...).
- Aangifte wordt gedaan van misdrijven ten aanzien van het potentiële slachtoffer zoals verkrachting, poging tot doodslag of ook vrijheidsberoving.
- De jongere betrokken is bij een rechtszaak (winkeldiefstal, verkoop of gebruik van illegale middelen,...).
- Er sprake is van een verminking van de vrouwelijke geslachtsorganen.
- Aangifte wordt gedaan van een aanval met zuur.

3.3.5. Administratieve sector (in het bijzonder de ambtenaren van de burgerlijke stand)

De ambtenaar van de burgerlijke stand kan een bepalende rol spelen in het opmerken en analyseren van voortekenen van een gedwongen huwelijk. Indien de ambtenaar vermoedt dat er sprake is van een gedwongen huwelijk, moet hij of zij de nodige maatregelen nemen om na te gaan of het huwelijk al dan niet werd opgelegd, een einde maken aan de verbintenis en het slachtoffer beschermen. De ambtenaar moet oplettend zijn wanneer volgende zaken vastgesteld worden:

- Ongewoon gedrag, zoals een van de toekomstige echtgenoten die niet passend gekleed is voor de gelegenheid (geen trouwkleiding, er slordig uitzien, geen make-up voor de toekomstige bruid,...).

- Een houding van verslagenheid (rode ogen, uitermate passief, ontwijkende blik,...).
- Elke vorm of teken van wanhoop bij een van de partijen die het huwelijk aangaat.
- De aanwezigheid van lichamelijke letsels.
- Het slachtoffer dat mogelijk wordt gecontroleerd: wordt zij of hij systematisch vergezeld door een van de familieleden?
- Een van de partijen neemt het woord wanneer het huwelijkscontract wordt ondertekend en/of is terughoudend om de ander iets te laten zeggen.
- Beide partijen kunnen niet in dezelfde taal met elkaar communiceren.
- De ene partij weet weinig over de andere, in het bijzonder wanneer men niet kan antwoorden op eenvoudige vragen zoals geboortedatum, adres of werk van de toekomstige echtgenoot.
- Een derde partij eventueel toespelingen maakt op een gedwongen huwelijk.

Elk element op zich vormt natuurlijk geen bewijs dat het om een huwelijk onder dwang zou gaan maar wanneer meerdere van deze elementen voorkomen, zou de ambtenaar contact moeten opnemen met het mogelijke slachtoffer en zorgen voor een veilige plaats om naar haar of hem te luisteren.

3.4. Hoe moet een slachtoffer worden onthaald?

3.4.1. Algemeen

Ongeacht de beroepssector moet de dienstverlener:

- Ervoor zorgen alleen te zijn met de persoon, zelfs wanneer deze in het gezelschap is van andere personen, familieleden inbegrepen.
- Ervoor zorgen dat het gesprek met het slachtoffer of potentieel slachtoffer plaatsvindt in een rustige en veilige ruimte waar men niet door een derde kan worden gehoord.
- Indien een tolk nodig is, nooit een beroep doen op familie, vrienden of vriendinnen of leden van de gemeenschap, maar een beroepstolk inschakelen.
- Het slachtoffer gedurende het hele gesprek verzekeren dat dit gesprek strikt vertrouwelijk is en dat de hulpverleners die hierbij met haar of zijn toestemming worden betrokken, eveneens gebonden zijn door het beroepsgeheim.
- Het slachtoffer geloven en niet in twijfel trekken wat zij of hij zegt.
- Zoveel mogelijk nuttige gegevens over de situatie proberen te bekomen.
- De persoon op de hoogte brengen van haar of zijn rechten (juridische informatie en bijstand, politiebescherming, financiële hulp en mogelijke opvangmogelijkheden,...).
- Informatie geven over de diensten waarmee de persoon in de toekomst in contact zou kunnen komen en de opdracht van elke dienst verduidelijken, evenals de hulp die het slachtoffer kan krijgen.
- Een lijst maken van de middelen waar de persoon zelf over beschikt (sociaal netwerk enz.).
- Duidelijk alle opties uitleggen die er voor het slachtoffer zijn.

- Respecteren waar de persoon zich in haar of zijn proces bevindt en haar of zijn besluit ondersteunen, ongeacht de inhoud ervan.
- Samen met de persoon opschrijven welke beslissingen genomen zijn en wat de redenen waren om die beslissingen te nemen.
- Aandachtig zijn voor de seksuele geaardheid van de jongere omdat dit een zeer hoge risicofactor is.
- Onderzoeken hoe gevaarlijk de situatie is (heeft zij of hij in het geheim een vriend of vriendin zonder dat de ouders het weten?...) en de persoon over haar of zijn veiligheid adviseren, ongeacht of zij of hij al dan niet in het gezin zal blijven (scenario om zichzelf te beschermen, klaarmaken van een noodtas, die tas bij een derde zetten,...).
- Indien de situatie het vereist, overwegen om het slachtoffer onmiddellijk onder bescherming te plaatsen en weg te halen uit de gezinswoning.
- Voor minderjarigen, contact opnemen met de jeugdbescherming (diensten voor jeugdhulp, jeugdparquet, jeugdpolitie, Kinderrechtencommissariaat,...) .
- Een familiegeschiedenis van gedwongen huwelijken opstellen (broers en zussen? ouders?) en van geweld binnen de familie (partnergeweld, geweld tegenover kinderen, geweld tussen broers en zussen, zelfverminking, onredelijke verboden en beperkingen,...).
- Al het geweld vaststellen dat het individu persoonlijk heeft ondergaan om de politie hiervan in te lichten wanneer de persoon op een gegeven moment klacht wenst in te dienen.
- Indien nodig foto's nemen van de letsels en de persoon aanmoedigen om een afspraak met een dokter te maken.
- Een lijst opstellen met de diensten waar het slachtoffer in het verleden mee in contact is geweest (scholen, sociale diensten, dokters,...).

- Indien de dienstverlener zich machteloos voelt, contact opnemen met een gespecialiseerde organisatie of hulpverleners die geregeld slachtoffers van een gedwongen huwelijk begeleiden en bij hen advies en ondersteuning vragen en/of de hulp inroepen van collega's of directie.
- Indien de dienstverlener het slachtoffer niet kan begeleiden, zich ervan verzekeren dat wanneer het slachtoffer het kantoor verlaat, zij of hij de contactgegevens van een gespecialiseerde dienst die haar of hem kan helpen, uit het hoofd heeft geleerd.
- Een discrete en veilige manier afspreken om in de toekomst contact op te nemen; deze manier moet een code-woord omvatten dat de identiteit van het slachtoffer bevestigt om zo te vermijden dat zij of hij in gevaar komt.
- Een recente foto vragen en een kopie maken van de identiteitspapieren (identiteitskaart, paspoort,...).
- Een lijst krijgen met de gegevens van contactpersonen (vriendinnen, vrienden, leerkrachten, collega's) die het slachtoffer vertrouwt.
- Alle volgende gegevens bekomen:

• Datum van het gesprek	• Rijksregisternummer
• Naam van de persoon die wordt bedreigd met een gedwongen huwelijk	• Nr(s) van paspoort(en)
• Nationaliteit	• Informatie over de school of de werkplek
• Leeftijd	• Een gedetailleerde beschrijving van de situatie
• Geboortedatum en -plaats	• Namen en adres(sen) van de ouders

+ informatie over de verblijfssituatie van het slachtoffer

- Erop aandringen dat het slachtoffer niet terugkeert naar het land van herkomst.

Indien er een reis naar het buitenland alleen of in gezelschap van de familie gepland is, moet men:

- Gegevens over de familie verkrijgen:

• Volledige naam van de ouders	• Naam van de vader van de potentiële echtgenoot/echtgenote
• Adres waar het slachtoffer zal verblijven	• Adressen en nummers van de ruime familie in België en in het buitenland
• Naam van de potentiële echtgenoot/echtgenote	
• Datum van het gedwongen huwelijk (indien gekend)	

- Namen en contactgegevens van naaste verwanten die in België blijven.
- Een lijst opstellen van geboortevlekken of andere unieke kenmerken die het slachtoffer kunnen identificeren.
- Informatie over de vlucht en het verblijf (met inbegrip van de namen van de personen die het slachtoffer zullen vergezellen).
- De exacte datum of bij benadering de dag van de terugkeer naar België te weten komen en aan het potentiële slachtoffer vragen om bij terugkomst meteen en beslist contact op te nemen met de dienst.
- Nadenken over een veilige manier waarop het slachtoffer vanuit het buitenland met België contact kan opnemen.
- De identiteitsdocumenten nummeren en ze naar een mailbox sturen waarvan alleen het slachtoffer het paswoord kent. In die mailbox ook de contactgegevens van de Belgische diensten maar ook die van het Belgisch

consulaat en/of ambassade in het land van herkomst opslaan, evenals de route om daar te geraken.

- Een verklaring opstellen dat aan een derde mag gevraagd worden om tussen te komen wanneer de persoon niet voor een door haar of hem bepaalde datum teruggekeerd is (zie model in bijlage - punt 6.2).
- Bij een reëel of dreigend gevaar voor een gedwongen huwelijk: proberen het vertrek te verhinderen via juridische weg of via een beschermende maatregel (bijv.: bewarend beslag van de paspoorten of verbod voor het slachtoffer om het grondgebied te verlaten).

NOOIT:

- De persoon doorsturen zonder ermee te hebben gesproken.
- Beslissen dat dit niet onder uw bevoegdheid valt omdat het te ingewikkeld is of omdat u nog nooit met dit soort situatie bent geconfronteerd.
- De persoon verplichten om klacht in te dienen indien zij of hij dat niet wil.
- Informatie doorgeven zonder de uitdrukkelijke toestemming van het slachtoffer.

3.4.2. Onderwijssector

Indien de leerkracht of onderwijsmedewerker vermoedt dat de jongere voor een gedwongen huwelijk staat, kan hij of zij best:

- De algemene richtlijnen volgen zoals beschreven in punt 3.4.1.
- Met de jongere praten over zijn of haar bezorgdheid en de gevaren van een gedwongen huwelijk uitleggen.
- Indien hij of zij niet zelf een oplossing kan bieden of indien dit niet binnen zijn of haar bevoegdheid ligt, de jongere in contact brengen met het CLB of iemand anders die hulp kan bieden.
- Advies vragen aan een gespecialiseerde organisatie.
- In geval van ernstig en dreigend gevaar voor een minderjarige, contact opnemen met de diensten voor jeugdhulp.
- Door het CLB en mits het akkoord van de jongere, laten vaststellen of zij of hij de dubbele nationaliteit heeft en in het bezit is van identiteitsdocumenten/paspoorten van het gastland en van het land van herkomst.

NOOIT:

- De problematiek behandelen als een familiekwesitie en de jongere zonder hulp naar huis sturen.
- De vertrouwelijke mededelingen van de jongere en de onmiddellijke behoefte aan bescherming negeren.
- Informatie over de situatie extern doorgeven zonder de uitdrukkelijke toestemming van het slachtoffer.

Indien de jongere niet meer naar de lessen komt:

- Hierover met vriendinnen of vrienden van de jongere praten.
- Zoveel mogelijk nuttige gegevens over de situatie van de jongere proberen bekomen.
- Door het CLB en mits het akkoord van de jongere, proberen om een historiek van gedwongen huwelijken binnen de familie op te stellen met specifieke aandacht voor broers en zussen.
- De afwezigheden nauwgezet opvolgen, zoals voorzien in het schoolbeleid (contactname met ouders, gesprek met ouders en/of leerling, contact met het CLB, ...).

OPLETTEN MET:

- Het uitschrijven van de jongere. Aandacht hebben voor de situatie waar de jongere inzigt en indien nodig het CLB inschakelen, die verdere hulpverlening kan inroepen.

3.4.3. Medische sector

Omwille van het geweld dat ze ondergaan, zijn slachtoffers van een gedwongen huwelijk vaak genoodzaakt om een dokter te raadplegen. Professionelen uit de medische sector komen hierdoor waarschijnlijk meer dan andere dienstverleners in contact met slachtoffers van een gedwongen huwelijk. Hiervoor moeten ze zich openstellen. Ze mogen niet aarzelen om bepaalde vragen te stellen die slachtoffers kunnen aanmoedigen om hun hart te luchten, zoals:

- “Hoe is de relatie met uw partner?”
- “Bent u blij met deze zwangerschap? Is uw partner er blij mee?”
- “Hoe is de relatie met uw baby?”
- “Bent u al eens bang geweest voor uw partner of voor een familielid? Zijn ze al verbaal gewelddadig geweest?”
- “Voelt u zich thuis soms in gevaar?”
- “Heeft uw partner of een familielid u al bedreigd?”
- “Heeft uw partner of iemand van uw familie u al pijn gedaan door u een harde duw of klap te geven of u te slaan?”
- “Werd u al gedwongen tot seksuele betrekkingen wanneer u daar niet echt zin in had?”
- “Hoe gaat het thuis, is de verstandhouding met je ouders goed?”
- “Wat doe je buiten de school als ontspanning? Wat doe je in het weekend?”

GEDWONGEN HUWELIJK?

Handleiding voor dienstverleners

- “Steunen je ouders je in je dromen? Wat willen ze voor jou?”
- “Willen je ouders hetzelfde voor jou als voor je broers en zussen?”
- “Ga je vaak het huis uit?”
- “Kun je zelf kiezen wat je wil doen en wanneer je dat wil doen, bijvoorbeeld vriendinnen of vrienden ontmoeten, werken of studeren?”
- “Vind je dat je steunt krijgt van je familie?”

- Bij een vermoeden van een gedwongen huwelijk volgen gezondheidswerkers de algemene richtlijnen die worden beschreven in punt 3.4.1.
- Het is mogelijk dat sommige personen niet willen spreken met een gezondheidswerker van het andere geslacht of afkomstig uit hun gemeenschap.

3.4.4. Politiesector

Om een vertrouwensband met het slachtoffer op te bouwen, moeten politieagenten de juiste woorden kiezen en de problematiek van gedwongen huwelijken goed begrijpen. Dat betekent dat ze kennis hebben van alle risico's, dilemma's en gevolgen waarmee het slachtoffer geconfronteerd kan worden. Iemand die voor een gedwongen huwelijk staat of die slachtoffer is van een gedwongen huwelijk kan in groot gevaar verkeren. Veiligheid moet altijd een prioriteit zijn. Idealiter zou in elke dienst een politieagent(e) als referentiepersoon moeten aangesteld worden die gespecialiseerd is in deze materie en die systematisch de slachtoffers van een gedwongen huwelijk kan opvangen. Die persoon moet:

- De algemene richtlijnen volgen zoals beschreven in punt 3.4.1.
- Het slachtoffer geloven. Het is cruciaal voor een slachtoffer van een gedwongen huwelijk dat naar haar of hem wordt geluisterd. Zij of hij mag niet de indruk krijgen door de gesprekspartner niet geloofd te worden.
- Het slachtoffer ontvangen op een veilige plaats waar het gesprek niet kan worden gehoord door een derde.
- Zorgen voor een tolk wanneer het slachtoffer de taal niet spreekt of een handicap heeft waardoor zij of hij zich niet gemakkelijk kan uitdrukken.
- Zoveel mogelijk informatie over de situatie vastleggen in een proces-verbaal.
- Een volledige lijst opstellen van periodes van bedreigingen, agressie of geweld gepleegd op het slachtoffer.
- In de archieven controleren of de familie bij de politie bekend staat voor gelijkaardige feiten of voor intrafamiliaal geweld.
- Aan het slachtoffer uitleggen welke alternatieven zij of hij heeft.

- De veiligheid van het slachtoffer beschouwen als de absolute prioriteit. Men mag in geen geval de risico's waaraan het slachtoffer is blootgesteld onderschatten.
- Het slachtoffer doorverwijzen naar diensten voor psychosociale ondersteuning die al hebben gewerkt met slachtoffers van gedwongen huwelijken of minstens ervaring hebben met gevallen van intrafamiliaal geweld.

3.4.5. Administratieve sector (in het bijzonder de ambtenaren van de burgerlijke stand)

De ambtenaar van de burgerlijke stand moet er zeker van zijn dat beide partijen hun vrije en geïnformeerde toestemming kunnen geven. Op het ogenblik dat de partijen en de ambtenaar elkaar ontmoeten, kan de ambtenaar aan elk van de echtgenoten afzonderlijk meer gedetailleerde vragen stellen. Indien de ambtenaar vermoedt dat het huwelijk aan een van de betrokken personen werd opgelegd, moet de huwelijksluiting worden uitgesteld en/of stopgezet. De ambtenaar moet:

- De algemene richtlijnen volgen zoals beschreven in punt 3.4.1.
- Bij elk contact met een jongere waarvan hij of zij vermoedt dat deze voor een gedwongen huwelijk staat, het begrip vrije en geïnformeerde toestemming in herinnering brengen en dit begrip toelichten.
- Het slachtoffer verzekeren dat er absolute vertrouwelijkheid is.
- De keuzes en wensen van het potentiële slachtoffer respecteren en erkennen.
- Zich bewust zijn van en gevoelig zijn voor cultuurverschillen en daaraan denken wanneer hij of zij zich om een mogelijk slachtoffer bekommert.
- Indien nodig kan een officiële tolk die het dialect en/of de taal van het potentiële slachtoffer spreekt ter beschikking worden gesteld.

- Ervoor zorgen dat hij of zij het mogelijke slachtoffer alleen spreekt, op een geruststellende en veilige plaats. Om geen argwaan te wekken, kan de toekomstige partner voordien aangesproken worden met de mededeling dat dit de standaardprocedure is. De ambtenaar herinnert de toekomstige partners aan de voorwaarden waaronder een huwelijk in België rechtsgeldig geldig is. De ambtenaar legt de nadruk op het belang van de toestemming en legt uit dat iemand die niet voor 100% toestemming geeft, door de wet beschermd kan worden.
- Indien de persoon zijn hart uitstort en zegt dat zij of hij niet wil trouwen, haar of hem discreet uit het gebouw laten wegbrengen en zorg dragen voor de veiligheid van de persoon (niet aarzelen om de politie te vragen om de persoon te begeleiden).
- Het slachtoffer noodnummers geven (politie of gespecialiseerde organisaties) zonder deze nummers op papier te zetten. De familie en/of de gemeenschap zouden dit immers kunnen vinden.
- De familie op de hoogte brengen dat het huwelijk moet worden uitgesteld en een uitleg geven zonder het slachtoffer erbij te betrekken (“een technisch probleem”, “een probleem met de procedure”,...). Omdat het niet gemakkelijk is om met de familie geconfronteerd te worden, moet de ambtenaar niet aarzelen om hulp te vragen aan een collega of aan zijn hiërarchie.
- Indien hij of zij zich realiseert dat hij of zij te maken heeft met een gedwongen huwelijk en beslist om de huwelijksluiting stop te zetten, is het mogelijk dat de ambtenaar zelf problemen krijgt met de familie. Hij of zij kan dan voorwenden een andere vorm van bedrieglijk huwelijk te vermoeden, zoals een schijnhuwelijk. Zo krijgt de ambtenaar ook de tijd om onderzoek te doen naar de aard van de verbintenis en voorkomt hij of zij gevaar van de familie en/of de gemeenschap.

- Indien de ambtenaar van de burgerlijke stand ontdekt te maken te hebben met een gedwongen huwelijk, moet deze weten dat het weigeren van een gedwongen huwelijk geen aantasting van de religie of de cultuur is maar een bescherming van de basisrechten van het slachtoffer. De ambtenaar heeft dus het recht en de plicht om af te zien van het huwelijk.
- Informatie inwinnen over de verschillende organisaties die zich met gedwongen huwelijken bezig houden en/of slachtoffers van een gedwongen huwelijk helpen. De ambtenaar kan met die organisaties en/of met de politie contact opnemen om meer informatie in te winnen en/of om de slachtoffers op het juiste spoor te zetten om verdere stappen te ondernemen.

NOOIT:

- Aan familieleden en/of leden van de gemeenschap vragen om op te treden als tolk.
- Informatie doorgeven zonder de uitdrukkelijke toestemming van het slachtoffer.
- Als er twijfel is over haar of zijn veiligheid, het potentiële slachtoffer samen met leden van de familie en/of de gemeenschap het gebouw laten verlaten.

Hulporganisaties

4.1. Een Franstalige website ter voorkoming van gedwongen huwelijken

De Franstalige website 'monmariagemappartient.be' is de eerste in zijn soort in België en is bedoeld om:

- het Franstalige publiek te informeren over de Belgische wetgeving over dit thema;
- adressen te geven waar slachtoffers terecht kunnen, waar naar hen wordt geluisterd en waar ze worden opgevangen (<http://monmariagemappartient.be/a-qui-en-parler.html>);
- nuttige adviezen aan beroepsmensen te geven;
- slachtoffers met getuigenissen aan het woord te laten.

4.2. Een gespecialiseerde Franstalige telefonische hulplijn

Omdat het nooit gemakkelijk is om over intieme en pijnlijke onderwerpen te praten, beschikt het Réseau Mariage et Migration sinds juli 2013 over een anonieme onthaallijn waar mensen die slachtoffer of mogelijk slachtoffer zijn van een gedwongen huwelijk in alle vertrouwen hun verhaal kunnen vertellen. De hulpverleners helpen de bellers om te onderzoeken wat hen overkomt en geven hen nuttige informatie zowel op juridisch als op praktisch vlak. Indien nodig kan de beller worden doorverwezen naar een dienst die meer specifieke hulp kan bieden zoals psychologische ondersteuning, sociale begeleiding, juridisch advies maar ook noodopvang en dat in heel

Franstalig België. De hulplijn richt zich ook tot dienstverleners die nood hebben aan concrete informatie om mensen die geconfronteerd worden met een gedwongen huwelijk op de juiste manier bij te staan. Het nummer is 0800 90 901 en is bereikbaar op maandag van 10u tot 14u en op woensdag van 14u tot 18u.

4.3. Enkele Nederlandstalige voorzieningen

Nederlandstalige algemene telefonische chat-/hulplijnen

1712: Elk vermoeden van geweld telt! Elke werkdag, van maandag tot vrijdag, van 9 tot 17 uur.

106: Tele-Onthaal is 24 uur op 24 uur, 7 dagen op 7 bereikbaar op het telefoonnummer 106.

102: Awel Kinder - en Jongerentelefoon

1813: Zelfmoordpreventie. De zelfmoordlijn is dag en nacht gratis te bereiken op het gratis nummer 1813 en via chat.

0800 99533: Holebifoon

Adressen Nederlandstalige referentiecentra

(Opgelet: deze lijst is niet exhaustief. Voor een geüpdatete adressenlijst, zie de website <http://igvm-iefh.belgium.be>, pagina 'gedwongen huwelijk')

FOYER

Mommaertsstraat 22

1080 Brussel

02 411 87 32

info@foyer.be

Soort begeleiding: dienst Roma en woonwagengewoners

AGENTSCHAP INTEGRATIE EN INBURGERING

Vooruitgangstraat 323/1

1030 Brussel

02 205 00 50

02 205 00 55 (juridische helpdesk)

info@kruispuntmi.be

Soort begeleiding: juridisch advies over vreemdelingenrecht en familiaal IPR

ELLA VZW – KENNISCENTRUM

GENDER EN ETNICITEIT

Amazonegebouw

Middaglijnstraat 10

1210 Brussel

02 229 38 95

ella.info@amazone.be

Soort begeleiding: onthaal, informatie en doorverwijzing

INTACT

Paleizenstraat 154

1030 Brussel

02 539 02 04

contact@intact-association.org

Soort begeleiding: juridische bijstand (in het bijzonder in verband met vragen rond vrouwelijke genitale verminking en bijbehorende praktijken)

DAR EL WARD VZW

Anatole Francestraat 140

1030 Brussel

0475 21 23 03 (op afspraak)

najat@darelward.be

Soort begeleiding: onthaal, informatie en individuele begeleiding

MERHABA

Steenkoolkaai 9

1000 Brussel

0487 55 69 38

info@merhaba.be

Soort begeleiding: onthaal en professionele begeleiding met betrekking tot gender en seksuele diversiteit

GAMS

Gabrielle Petitstraat 6

1080 Sint-Jans-Molenbeek

02 219 43 40

info@gams.be

Soort begeleiding: onthaal, psychologische en sociale begeleiding voor asielzoeksters

AGENTSCHAP INTEGRATIE EN INBURGERING

PRIC Vlaams-Brabant

Provincieplein 1

3010 Leuven

016 26 73 99

pric@vlaamsbrabant.be

Soort begeleiding: geen eerstelijns hulp, wel ondersteuning via informatie en advies, groepswerking

**INTERNATIONALE CULTURELE VROUWENWERKING
WINTERSLAG VZW**

Vrouwencentrum Winterslag

Doornstraat 14

3600 Genk

089 30 33 18

vrouwencentrum@skynet.be

Soort begeleiding: multiculturele werking en doorverwijzing naar bevoegde diensten

AGENTSCHAP INTEGRATIE EN INBURGERING

ODiCe

Dok Noord 4 D001

9000 Gent

09 267 66 40

Soort begeleiding: geen eerstelijns hulp, wel groepswerking

ANTWERPS INTEGRATIECENTRUM DE8

Van Daelstraat 35

2140 Borgerhout

03 270 33 28-29

info.migratie@stad.antwerpen.be

Soort begeleiding: juridische informatie, ondersteuning van professionals en specifieke Romawerking

VOEM VZW

Nationaal Secretariaat & Provincie Antwerpen

Montignystraat 34

2018 Antwerpen

03 272 35 07

Soort begeleiding: onthaal en doorverwijzing

STEUNPUNT ASIEL & MIGRATIE VZW

Sint-Romboutskerkhof 1A
2800 Mechelen
015 34 07 88
info@vluchtelingendienst.be
Soort begeleiding: juridische informatie en
individuele begeleiding

ROJM VZW

E. Tinellaan 4
2800 Mechelen
015 33 94 55
rojm@rojm.be
Soort begeleiding: geen individuele hulpverlening,
doorverwijzing, hoofdzakelijk jongerenwerking

TURKSE UNIE VAN BELGIË (TUB)

Stationsstraat 96
3582 Beringen
011 454 141
info@turkseunie.be
Soort begeleiding: geen individuele hulpverlening,
informatie, doorverwijzing

UNIE VAN TURKSE VERENIGINGEN

Lange Achteromstraat 32
2018 Antwerpen
03 289 91 13
info@utvweb.be
Soort begeleiding: geen individuele hulpverlening,
informatie, doorverwijzing

OTA - ANTWERPEN

Het ondersteuningsteam allochtonen

03 663 13 63

info.antwerpen@ondersteuningsteam.be

Soort begeleiding: ondersteuning en bemiddeling in conflicten tussen allochtone jongeren en hun ouders

OTA - ONDERSTEUNINGSTEAM OOST- EN WEST-VLAANDEREN

Woodrow Wilsonplein 2

9000 Gent

09 267 75 34

info@otavzw.be

Soort begeleiding: ondersteuning en bemiddeling in conflicten tussen allochtone jongeren en hun ouders

OTA - VLAAMS-BRABANT & BRUSSEL

02 725 60 13 info@ota-vlaamsbrabant-brussel.be

Soort begeleiding: ondersteuningsteam voor mensen met een migratie-achtergrond

CAW

078 150 300 (algemene hulplijn)

www.caw.be/voor-professionals

(voor contactgegevens per regio)

4.4. Enkele Franstalige voorzieningen

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

RÉSEAU MARIAGE ET MIGRATION

Koninklijke Sinte-Mariastraat 237

1030 Brussel

02 245 41 95

info@mariaemigration.org

Soort begeleiding: doorverwijzing, ondersteuning voor eerstelijnsdienstverleners, bewustmaking en sensibilisering, gespecialiseerde hulplijn, gratis en anoniem: 0800 90 901

AWSA-BELGIUM

Middaglijnstraat 10

1210 Brussel

02 229 38 10

awsabe@gmail.com

Soort begeleiding: doorverwijzing

EXIL

Kroonlaan 282

1050 Brussel

02 534 53 30

info@exil.be

Soort begeleiding: onthaal, psychologische en sociale begeleiding voor asielzoekers

INTACT

Paleizenstraat 154

1030 Brussel

02 539 02 04

contact@intact-association.org

Soort begeleiding: juridische bijstand (in het bijzonder in verband met vragen rond vrouwelijke genitale verminking en bijbehorende praktijken)

LA MAISON RUE VERTE

Groenstraat 42

1210 Brussel

02 223 56 47

lamaisonrueverte@scarlet.be

Soort begeleiding: opvang, doorverwijzing

LA VOIX DES FEMMES

Verbondsstraat 20

1210 Brussel

02 218 77 87

lvdf@lavoixdesfemmes.org

Soort begeleiding: onthaal, sociale en juridische begeleiding

HET CENTRE DE PRÉVENTION DES VIOLENCES

CONJUGALES ET FAMILIALES

Slachthuislaan 27-28

1000 Brussel

02 539 27 44

violences.familiales@misc.irisnet.be

Soort begeleiding: onthaal, psychologische, sociale en juridische begeleiding, opvang

HET CENTRE RÉGIONAL DU LIBRE EXAMEN

Coenraetsstraat 66

1060 Brussel

02 535 06 78

Soort begeleiding: permanente vorming

HET COMITÉ BELGE NI PUTES NI SOUMISES

Haachtsesteenweg 147

1030 Brussel

0498 66 11 90

contact@niputesnisoumises.be

Soort begeleiding: doorverwijzing

GROUPE POUR L'ABOLITION DES MUTILATIONS GÉNITALES FÉMININES

Gabrielle Petitstraat 6
1080 Sint-Jans-Molenbeek
02 219 43 40
info@gams.be

Soort begeleiding: onthaal, psychologische en sociale
begeleiding voor asielzoeksters

GROUPE SANTÉ JOSAPHAT

Koninklijke Sinte-Mariastraat 70
1030 Brussel
02 241 76 71
centre@planningjosaphat.org

Soort begeleiding: onthaal, psychologische, sociale en
juridische begeleiding

LE MONDE SELON LES FEMMES

Zavelput 18
1000 Brussel
02 223 05 12
marcela@mondefemmes.org
Soort begeleiding: permanente vorming

PLANNING MAROLLES

Radstraat 21
1000 Brussel
02 511 29 90
planningmarolles@hotmail.com
Soort begeleiding: onthaal, psychologische, sociale en
juridische begeleiding

DE GEMEENTELIJKE DIENST VOOR SLACHTOFFER- HULP VAN MOLENBEEK

Briefdragerstraat 4

1080 Sint-Jans-Molenbeek

02 411 45 84

adecanniere@molenbeek.irisnet.be

Soort begeleiding: onthaal, sociale, psychologische en juridische begeleiding, opvang (uitsluitend voor inwoners van Molenbeek) en verwijzing (voor wie geen inwoner is van Molenbeek)

VIE FÉMININE: MAISON MOSAÏQUE DE LAEKEN

Thielemansstraat 11

1020 Brussel

02 427 71 69

mm-laeken@viefeminine.be

Soort begeleiding: doorverwijzing

In Wallonië

LA MAISON PLURIELLE

Rue Tumelaire 77

6000 Charleroi

071 94 73 31

0492 65 55 47

mplurielle@voo.be

Soort begeleiding: onthaal, psychologische, sociale en juridische begeleiding

SERVICE DROIT DES JEUNES LIÈGE

Rue Lambert le Bègue 23

4000 Liège

04 222 91 20

liege@sdj.be

Soort begeleiding: onthaal, sociale en juridische begeleiding

CENTRE LOUISE MICHEL-CENTRE PLANNING FAMILIAL

Rue des Bayards 45

4000 Liège

04 228 05 06

Soort begeleiding: onthaal, psychologische, sociale en juridische begeleiding

FPS DE LIÈGE: LA MAISON DES FEMMES D'ICI ET D'AILLEURS EN HET CENTRE DE PLANNING FAMILIAL

Rue Alfred Magis 16

4020 Liège

04 342 24 22

04 223 13 73

maisondesfemmes@solidaris.be

Soort begeleiding: onthaal, verwijzing, psychologische consultaties, sociale consultaties, juridische consultaties

COLLECTIF CONTRE LES VIOLENCES FAMILIALES ET L'EXCLUSION (CVFE)

Rue Maghin 11

4000 Liège

04 223 45 67

cvfe@cvfe.be

Soort begeleiding: verwijzing en luisterend oor

SERVICE DROIT DES JEUNES NAMUR

Rue Godefroid 26

5000 Namur

081 22 89 11

namur@sdj.be

Soort begeleiding: onthaal, sociale en juridische begeleiding

SERVICE DROIT DES JEUNES LUXEMBOURG

Rue de la Caserne 40 Bte. 4

6700 Arlon

063 23 40 56

arlon@sdj.be

luxembourg@sdj.be

Soort begeleiding: onthaal, sociale en juridische
begeleiding

COLLECTIF LIÉGEOIS CONTRE LES MGF

c/o Centre Louise Michel asbl

Rue des Bayards 45

4000 Liège

0472 23 03 12

mgfliege@live.be

Soort begeleiding: verwijzing

5 Bibliografische referenties

- BENSAID, N. en REA, A. (2013). Etude relative aux mariages forcés en Région de Bruxelles- Capitale. Germe. Bruxelles.
- ECHAUDEMAISON, C. (2004). Dictionnaire d'économie et de sciences sociales. Octobre 2004, pp. 201-202.
- DESCHEEMAKER L., HEYSE P., WETS J., CLYQC N., TIMMERMAN C. (2009) Partnerkeuze en huwelijkssluiting van allochtone mannen. Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van het partnerkeuzep proces en het huwelijk van Marokkaanse, Turkse en sikhmannen. Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, Brussel.
- DIRECTION EGALITE DES CHANCES – FWB (2013). Un enfant exposé aux violences conjugales est un enfant maltraité, Bruxelles.
- FMU (2014). Multi-agency practice guidelines: Handling cases of forced Marriage, United-Kingdom.
- GAVRON, K. (1996). Du mariage arrangé au mariage d'amour. Terrain, 27, pp 15-26.
- GARCIA A., DUMONT I., MELAN E., MONSHE V. (2004) "Le mariage: un choix pour la vie? Une enquête sur les aspirations et attentes des jeunes envers le mariage." Cap Sciences-Humaines, Louvain-La-Neuve.
- HUSAIN, M., WAHEED, W. en HUSAIN, N., (2006) "Self-harm in British South Asian women: psychosocial correlates and strategies for prevention", Annals of General Psychiatry, Toronto.
- KAUFMANN, J.-C. (2012). Mariage. Petites histoires du grand jour. De 1940 à aujourd'hui. Textuel, Paris.
- LE BAIL, H. (2011). Le mariage est-il en crise au Japon? Informations sociales. 2011/6 n°168 pp. 66-73.
- MIGUEL SIERRA, M. (2013). Mariages forcés: éléments de réflexion. Notes d'une intervention dans le cadre

des formations dispensées par le Réseau Mariage et Migration.

- RIVIER, N. et TISSOT (2006). La prévalence du mariage forcé en Suisse: Rapport de l'enquête exploratoire, Fondation SURGIR, Lausanne.
- RESEAU MARIAGE ET MIGRATION (2011). Mariages forcés. De l'écoute à la prise en charge des victimes. Actes de la journée de réflexion et d'échanges.
- SANTELLI, E. et COLLET, B. (2008). Entre consentement et imposition. Réalités politiques et sociales des mariages dits "forcés". Migrations-société, 20, 119.
- ZEMNI S., CASIER M., PEENE N. (2006), Studie naar de factoren die de vrijheid van keuze van een echtgenoot beperken, bij bevolkingsgroepen van vreemde oorsprong van België, Gent/Brussel: UGent/Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding.
- www.ldh-france.org/IMG/pdf/mariages-forces-dites-non.pdf
- www.mariageforce.fr
- www.mariagemigration.org
- www.monmariagemappartient.be

6 Bijlagen

6.1. De nietigverklaring van een huwelijk in België

In België gelden slechts twee situaties om een huwelijk nietig te verklaren:

1. In geval van dwaling omtrent de persoon
2. In geval van inbreuk op de volgende artikelen van het Burgerlijk Wetboek:

Art. 144 - Niemand mag een huwelijk aangaan voor hij de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt.

Art. 146 - Er is geen huwelijk wanneer er geen toestemming is.

Art. 146bis - Er is geen huwelijk wanneer, ondanks de gegeven formele toestemmingen tot het huwelijk, uit een geheel van omstandigheden blijkt dat de intentie van minstens één van de echtgenoten kennelijk niet is gericht op het totstandbrengen van een duurzame levensgemeenschap, maar enkel op het bekomen van een verblijfsrechtelijk voordeel dat is verbonden aan de staat van gehuwde.

Artikel 146ter - Er is evenmin een huwelijk wanneer het wordt aangegaan zonder vrije toestemming van beide echtgenoten of de toestemming van minstens een van de echtgenoten werd gegeven onder geweld of bedreiging.

Art. 147 - Men mag geen tweede huwelijk aangaan voor de ontbinding van het eerste.

Art. 161 - Het huwelijk is verboden tussen alle [...] bloedverwanten in de rechte opgaande en nederdalende lijn en de aanverwanten in dezelfde lijn.

Art. 162 - In de zijlijn is het huwelijk verboden tussen [broers, tussen zusters en tussen broer en zuster].

Art. 163 - Het huwelijk is ook verboden tussen oom en nicht of neef, of tussen tante en nicht of neef.

Art. 341 - Een vonnis waarbij de verweerder krachtens artikel 336 wordt veroordeeld tot het betalen van een uitkering, heeft dezelfde gevolgen als de vaststelling van het vaderschap, wat de huwelijksbeletselen betreft.

Art. 353.13 - Het huwelijk is verboden:

- 1° tussen de adoptant en de geadopteerde of zijn afstammelingen;
- 2° tussen de geadopteerde en de vorige echtgenoot van de adoptant;
- 3° tussen de adoptant en de vorige echtgenoot van de geadopteerde;
- 4° tussen de adoptieve kinderen van een zelfde adoptant;
- 5° tussen de geadopteerde en de kinderen van de adoptant.

De Koning kan om gewichtige redenen ontheffing verlenen van de in het eerste lid, 2° tot 5°, vermelde verbodsbepalingen.

Merk op dat een vordering tot nietigverklaring kan worden ingediend door de echtgenoten, door het Openbaar Ministerie of door iedereen die daarbij belang heeft.

6.2. Verklaring op eer die moet worden ingevuld in geval van een onvermijdelijk vertrek naar het buitenland

VERKLARING OP EER

- Vrees om niet terug te keren naar België van een persoon die gevaar loopt om slachtoffer te worden van geweld
- Verzoek om repatriëring

Ik ondergetekende[NAAM, voornaam] geboren op te verklaar op eer dat (kruis het juiste vakje aan):

- Ik vrees dat ik tegen mijn wil zal worden vastgehouden tijdens mijn verblijf in
[land opgeven] en dat ik slachtoffer zal worden van geweld (psychologische druk, slagen, vrijheidsberoving, gedwongen huwelijk, verkrachting...). Ik vertrek met het vaste voornemen om terug te keren naar België maar ik ben bang dat men mij zal verhinderen om terug te keren.
- Ik ben vertrokken op vakantie naar [land opgeven] waar buiten mijn medeweten een gedwongen huwelijk werd georganiseerd. Ik loop gevaar op minstens een van de hierboven vermelde vormen van geweld.

Ik vraag aan de vertrouwenspersoon die deze brief mee ondertekend heeft om de brief te overhandigen aan de bevoegde overheid wanneer ik niet terugkeer naar België.

Ik geef toestemming om aan de Belgische overheid de contactgegevens van mijn familie in België en in het buitenland door te geven, uitsluitend met de bedoeling mij te komen halen indien ik niets van mij laat horen.

- Adres van mijn ouders in België en hun telefoonnummer:

.....

- In hun land van herkomst is het adres en telefoonnummer van de plaats waar ik verblijf:

.....

Ik aanvaard dat de Belgische overheid en de overheid van het land waar ik tegen mijn wil wordt vastgehouden alle middelen inzetten om mijn terugkeer naar België toe te laten, zoals voorzien door de wet en in de veronderstelling dat ik niet terugkeer op volgende datum:/...../..... [vermeld de datum op het ticket voor de terugvlucht, de datum van hervatting van het werk, van de school ...].

Ik verbind mij ertoe om indien nodig de organisatie die deze brief mee heeft ondertekend op de hoogte te brengen van elke door mezelf aanvaarde wijziging van de datum van mijn terugkeer naar België.

Ik ben er perfect van op de hoogte dat de middelen van de Belgische staat beperkt zijn omdat ik in het buitenland ook onder het gezag blijf staan van het land waarvan ik de nationaliteit heb.

Te op/...../.....

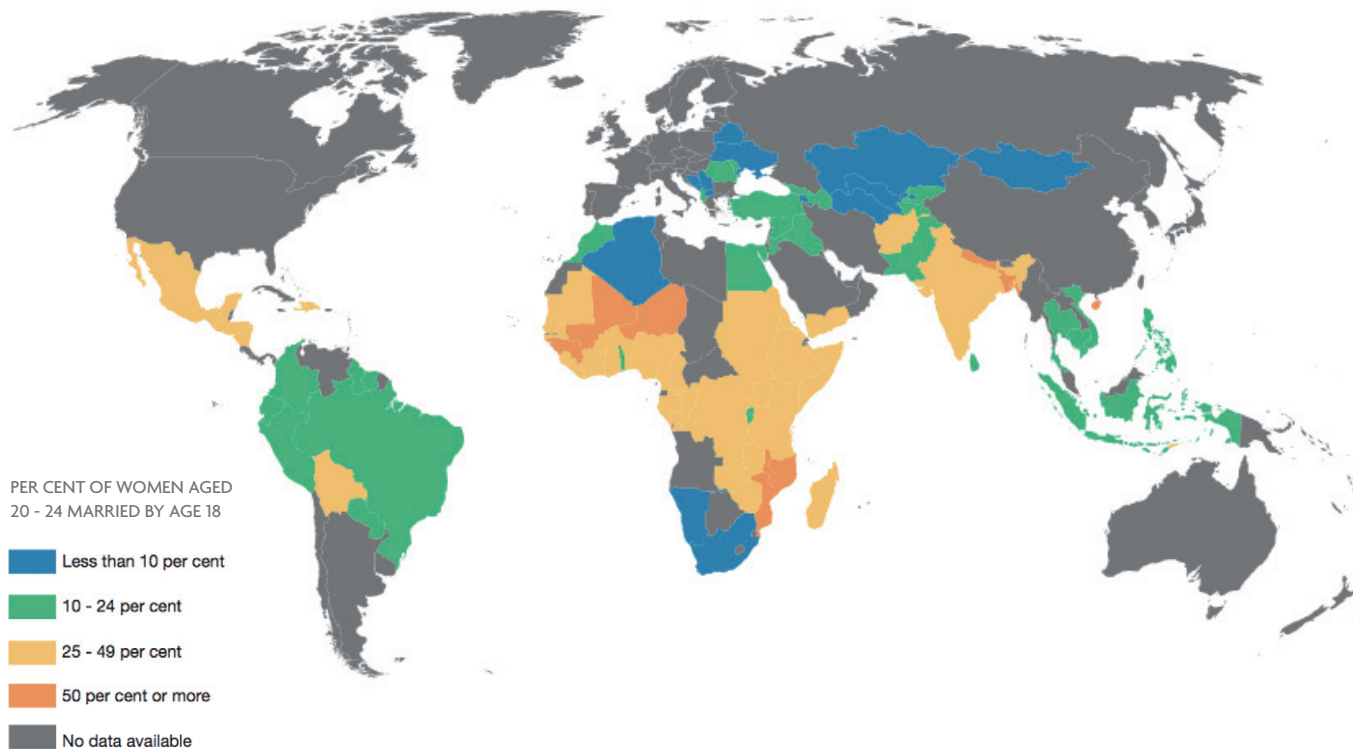
NAAM, voornaam
Handtekening

De vertrouwenspersoon,
NAAM, voornaam en hoedanigheid
Handtekening
Stempel instelling/vereniging

Opmerking: een duidelijke fotokopie van een identiteitsdocument met recente foto bijvoegen

6.3. Prevalentie van huwelijken op vroege leeftijd in de wereld

Colofon

Uitgever:

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

Ernest Blerotstraat 1

1070 Brussel

02 233 41 75

gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be

<http://igvm-iefh.belgium.be>

Vormgeving: Gevaert Graphics

Verantwoordelijke uitgever:

Michel Pasteel – directeur van het Instituut voor de gelijkheid van

vrouwen en mannen

Depotnummer:

D/2015/10.043/6

